

IZVRŠBA V NEMČIJI

Andrej Ekart,

*univerzitetni diplomirani pravnik, doktor pravnih znanosti,
okrajni sodnik na Okrajnem sodišču v Mariboru*

1. UVOD

V mesecu novembru 2012 sem imel priložnost udeležiti se hospitacij na sodiščih v severnonemškem mestu Oldenburg.¹ Del hospitacij je bil namenjen tudi izvršbi. Tako sem med drugim prisostvoval javni dražbi nepremičnine, prebiral izvršilni spis, ki se je nanašal na izvršbo na nepremičnino, ter naslednji dan odšel z izvršiteljem na teren. Sledil je še obisk pri notarju, kjer so poudarili, da se v obliki notarskih zapisov pretežno sestavljajo pravni akti o ustanovitvi zemljiških dolgov, ki so iz vsakdanjega pravnega prometa popolnoma izrinili hipoteko. V tem prispevku želim podati poročilo o tem, kako v praksi poteka nemški izvršilni postopek zaradi izterjave denarnih terjatev. Na koncu sta podana primerjava s slovenskim izvršilnim postopkom in predlog sprememb slovenske zakonodaje.

2. IZVRŠILNI NASLOV IN IZVRŠILNA KLAVZULA

Izvršba se v Nemčiji začne na podlagi predloga za izvršbo, ki mu je priložen izvršilni naslov. Če je izvršilni naslov sodna odločba, potem mora le-ta vsebovati posebno izvršilno klavzulo (*Vollstreckungsklausel*, § 725 Zivilprozessordnung² – ZPO), kar imenujemo izvršljivi odpravek izvršilnega naslova (*vollstreckbare Ausfertigung*, § 724 ZPO). Pri notarskih zapisih izvršilno klavzulo nadomešča soglasje dolžnika k neposredni izvršljivosti terjatve, ki izhaja iz notarskega

¹ Udeležil sem se Multilateralnega programa hospitacij za sodnike v civilnih in gospodarskih zadevah od 4. do 23. novembra 2012 v Nemčiji.

² Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202 (2006 I S. 431) (2007 I S. 1781)), die zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 5. Dezember 2012 (BGBl. I S. 2418) geändert worden ist.

zapisa. Izvršilna klavzula, ki jo izda vpisničar (*Urkundsbeamte der Geschäftsstelle*) na pravdnem sodišču,³ je v Nemčiji most med pravdnim in izvršilnim postopkom in ni popolnoma primerljiva s slovenskim potrdilom o izvršljivosti (42. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju⁴ – ZIZ), temveč ima tudi posamezne funkcije, ki jih v slovenskem pravu opravlja sklep o izvršbi. To se kaže pri pravnem nasledstvu ali pogojnih terjatvah. V Nemčiji sklepa o izvršbi ne poznajo, zato mora upnik pri nastopu pravnega nasledstva ali pri pogojnih terjatvah, ki so priznane z izvršljivo sodno odločbo, pravdno sodišče zaprositi (funkcionalno je pristojen pravosodni uradnik – *Rechtspfleger*), da na izvršilni naslov odtisne t. i. kvalificirano izvršilno klavzulo, ki izkazuje pravno nasledstvo (*titelergänzende Klausel*, § 726 ZPO) ali nastop odložnega pogoja (*titelübertragende Klausel*, § 727 ZPO). Nastop teh dejstev mora upnik praviloma izkazati s kvalificirano listino, tj. javno listino ali po zakonu overjeno zasebno listino, razen pri pravnem nasledstvu, pri katerem lahko sodišče pravno nasledstvo potrdi, če mu je splošno znano. V nasprotnem primeru se pravno nasledstvo in nastop odložnega pogoja dokazujeta s sodbo, ki jo pravdno sodišče izda na podlagi (procesne ugotovitvene) tožbe za izstavitev izvršilne klavzule (*Klage auf Erteilung der Vollstreckungsklausel*, § 731 ZPO).⁵

Poleg sodnih odločb so pomembni izvršilni naslovi še sodne poravnave (1. točka prvega odstavka § 794 ZPO) in neposredno izvršljivi notarski zapisi, če dolжник v pravnem poslu v obliki notarskega zapisa poda soglasje k neposredni izvršljivosti (5. točka prvega odstavka § 794 ZPO) in če je bil notarski zapis vsaj dva tedna pred začetkom izvršbe vročen dolžniku (§ 798 ZPO).⁶ Kadar je zapadlost kredita na podlagi notarskega zapisa vezana na odpoklic, mora upnik predlogu za izvršbo poleg izvršilnega naslova priložiti tudi izjavo o odpoklicu in potrdilo o vročitvi te izjave dolžniku. Morebitne nepravilnosti v zvezi z odpoklicem uveljavlja dolжник s tožbo za nedopustnost izvršbe (*Vollstreckungsabwehrklage*, § 767 ZPO).

³ Če vpisničar zavrne izstavitev izvršilne klavzule, lahko upnik v roku dveh tednov na pravdno sodišče vloži pravno sredstvo opomin (*Erinnerung*, § 573 ZPO). Primerjaj Wolfgang Brehm, v: Vesna Rijavec, Wolfgang Jelinek, Wolfgang Brehm (ur.): *Erleichterung der Zwangsvollstreckung in Europa*. Nomos, Baden-Baden 2012, str. 231; Beno Heussen, Maximilian Damm: *Zwangsvollstreckung für Anfänger*. C.H. Beck, München 2011, str. 63.

⁴ Ur. l. RS, št. 3/07 – UPB4, 93/07, 6/08 Skl. US: U-I-354/07-6, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 113/08 Odl. US: U-I-344/06-11, 28/09, 47/09 Odl. US: U-I-54/06-32 (48/09 popr.), 57/09 Skl. US: Up-1801/08-10, U-I-237/08-10, 51/10, 26/11, 14/12, 17/13 Odl. US: U-I-79/12-15.

⁵ W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 232, B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 63.

⁶ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 24–25.

3. DECENTRALIZIRAN IN FORMALIZIRAN POSTOPEK IZVRŠBE

Za nemško izvršbo je značilno, da je decentralizirana in formalizirana.⁷ Prvo pomeni, da se različne vrste izvršbe vodijo v ločenih spisih, da jo obravnavajo različne osebe in da vsaka od teh oseb posebej preveri, ali so podane predpostavke izvršbe.⁸ Če gre za izvršbo zaradi izterjave denarnih terjatev, ločijo tri vrste izvršb:

- izvršbo na premočnine, za kar je pristojen sodni izvršitelj (*Gerichtsvollzieher*),
- izvršbo na dolžnikove terjatve (npr. na plačo, denarna sredstva pri bankah in hranilnicah ipd.), za kar je pristojno okrajno sodišče (*Amtsgericht*) kot izvršilno sodišče, funkcionalno pristojen pa je t. i. pravosodni uradnik (*Rechtspfleger*),
- izvršbo na nepremičnine, ki je sestavljena iz dveh faz. V prvi fazi upnik vloži na zemljiško knjigo (*Grundbuchamt*) pri okrajnem sodišču (*Amtsgericht*) zemljiškoknjižni predlog, da se na podlagi izvršilnega naslova v zemljiški knjigi vknjiži prisilna hipoteka (*Zwangssicherungshypothek* oziroma *Zwangshypothek*) v korist upnika, seveda pod pogojem, da za terjatev iz istega izvršilnega naslova v zemljiški knjigi v korist upnika še nista vknjižena zemljiški dolg ali pogodbeni hipoteka. Druga faza izvršbe na nepremičnine, tj. prisilna javna dražba (*Zwangsversteigerung*), kakor tudi prisilna uprava nepremičnin (*Zwangsverwaltung*), je v pristojnosti izvršilnega oddelka okrajnega sodišča (*Amtsgericht*), funkcionalno pristojen pa je t. i. sodniški pomočnik (*Rechtspfleger*).⁹

Izvršba se vedno začne na predlog upnika (dispozitivno načelo), ki ga le-ta vloži pri okrajnem sodišču. Nemška izvršba je formalizirana, kar pomeni, da izvršilni organ preveri zgolj, ali so podane naslednje formalne predpostavke izvršbe: izvršilni predlog upnika, obstoj izvršilnega naslova, obstoj izvršilne klavzule in vročitev izvršilnega naslova (npr. sodne odločbe z izvršilno klavzulo) dolžniku. Slednje lahko opravi tudi izvršitelj ob prvem izvršilnem dejanju (drugi odstavek § 750 ZPO), npr. ob rubežu premočnin. Izvršba se torej opravlja na podlagi določenih kvalificiranih listin, materialnih predpostavk izvršbe izvršilni organi ne preverjajo, temveč je na dolžniku breme, da neobstoje materialnih predpostavk izvršbe (npr. poplačilo dolga ali odlog plačila) uveljavlja s pravnimi sredstvi izvršilnega prava.¹⁰

⁷ W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 229.

⁸ Prav tam.

⁹ Prav tam.

¹⁰ Prav tam; B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 17, 38. O pravnih sredstvih glej v nadaljevanju.

4. PREGLEDNOST DOLŽNIKOVEGA PREMOŽENJA

Upnik, ki ima v rokah izvršilni naslov, brez dolžnikovega sodelovanja težko pridobi pregled nad njegovim premoženjem, saj ni upravičen od upravljalcev zbirk podatkov pridobiti podatkov o dolžnikovem premoženju. Nemci zato na slovensko ureditev pridobivanja podatkov o dolžnikovem premoženju gledajo kot na zelo liberalno. S 1. januarjem 2013 je šlo v smeri pridobivanja podatkov iz javnih evidenc delno tudi nemško pravo, saj je od tega datuma naprej izvršiteljem omogočeno, da v primeru, ko dolžnik nima rubljivih predmetov ali noče podati izjave o seznamu svojega premoženja, pri upravljalcih zbirk podatkov preverijo, kje je dolžnik zaposlen, pri kateri banki ali hranilnici ima odprt račun in ali je lastnik kakšnega vozila (§ 802l ZPO).

Če sodni izvršitelj pri dolžniku ne najde rubljivih predmetov, o tem obvesti upnika. Upnik lahko nato praviloma predlaga, naj dolžnik poda seznam svojega premoženja (*eidesstattliche Versicherung* oziroma *eidesstattliche Offenbarungsversicherung*, § 807, 899 in naslednji ZPO). To izjavo poda dolžnik pod prisego, da je resnična. Neresnična izjava je kazniva (§ 156 Strafgesetzbuch¹¹ – StGB). Če dolžnik seznama svojega premoženja ne poda, lahko upnik izvršilnemu sodišču predlaga, da se za dolžnika izda priporni nalog (*Haftbefehl*, § 901 ZPO), ki ga izvrši sodni izvršitelj. Pripornega naloga pred samim prijetjem dolžniku ni treba vročiti. V praksi dolžniki večinoma pod grožnjo pripora izvršitelju podajo izjavo o seznamu svojega premoženja.

Če je dolžnik podal seznam svojega premoženja (*eidesstattliche Versicherung*, § 807 ZPO) ali je zoper njega izdan priporni nalog, se dolžnik za obdobje treh let (oziroma do poplčila dolgov) uvrsti na seznam dolžnikov (*Schuldnerverzeichnis*, § 915 ZPO), ki je javen in ga vodi okrajno sodišče. Gospodarski pomen seznama dolžnikov je izjemno velik, saj lahko gospodarski subjekti (predvsem kreditne inštitucije, SCHUFA¹² ipd.) še pred sklenitvijo pravnega posla preverijo, ali je njihov poslovni partner solventen in kakšna je kreditna sposobnost morebitnih prihodnjih strank.

¹¹ Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 5 des Gesetzes vom 21. Januar 2013 (BGBl. I S. 95) geändert worden ist.

¹² SCHUFA (Schutzgemeinschaft für allgemeine Kreditsicherung) je delniška družba, ki zbira informacije o kreditni sposobnosti zasebnikov. Njeni člani so predvsem banke, ki ji dobavljajo informacije o svojih kreditojemalcih, SCHUFA pa bankam zagotavlja podatkovno bazo o kreditni sposobnosti potencialnih kreditojemalcev.

5. IZVRŠBA NA PREMIČNINE

Razen v primeru, ko dolžnik že v pogodbi med strankama navede svoje premoženje, upnik pogosto ne ve, kakšno premoženje dolžnik poseduje. Zato upnik praviloma kot prvo izvršilno sredstvo predlaga izvršbo na dolžnikove premičnine, ki obsega rubež in prodajo dolžnikovih premičnin ter poplačilo upnika.

Upnik vloži predlog za izvršbo na premičnine na izvršilno sodišče po prebivališču ali sedežu dolžnika. Za premičninsko izvršbo je krajevno pristojen sodni izvršitelj. Pri vsakem okrajnem sodišču je običajno zaposlenih več sodnih izvršiteljev, za posamezno premičninsko izvršbo pa je krajevno pristojen tisti sodni izvršitelj, ki je imenovan za določen okraj, kjer dolžnik živi. Okraj seveda dobro pozna, obenem pa se z določitvijo krajevnosti pristojnosti sodnega izvršitelja zmanjšujejo potni stroški. Izvršitelj ni pravnik, temveč po srednji šoli opravi dvoletni program na višji strokovni šoli, ki je sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela.

Pri izvršbi na premičnine se upnikov predlog za izvršbo šteje za nalog (*Auftrag*) sodnemu izvršitelju, da opravi izvršbo. Sodni izvršitelj ima status upnikovega pooblaščenca po zakonu. Svojih prostorov nima na sodišču, temveč ima tam zgolj uradne ure. Na sodišču v svojem poštnem predalu dvigne izvršilni predlog, preveri, ali so podane formalne predpostavke izvršbe, in že začne z izvršbo, ne da bi bilo pred tem treba izdati sklep o začetku izvršbe. Sklep o izvršbi se v Nemčiji torej ne izda.

V praksi izvršitelj dolžniku praviloma vnaprej sporoči, kdaj se bo oglasil pri njem. Posebnega učinka presenečenja pri premičninski izvršbi torej ni. Izvršitelj se po pooblastilu upnika z dolžnikom lahko tudi dogovori za obročno odplačilo dolga (npr. v roku šestih mesecev). Če tak dogovor sklene, se izvršba začasno ustavi.

Stroški sodnega izvršitelja so bistveno nižji kot v Sloveniji in znašajo za posamezni rubež okoli 27 evrov. Če rubež ni izveden, ker dolžnika npr. ni bilo doma, za nov poskus rubeža sodni izvršitelj ne more zahtevati ponovne nagrade, temveč se iz nagrade v višini 27 evrov poplača le enkrat, in sicer za uspešen rubež ali za ugotovitev, da dolžnik nima rubljivih predmetov, ne glede na to, kolikokrat je dolžniku potrkal na vrata, da bi rubež opravil. Stroške rubeža plača upnik, izvršitelj pa lahko zahteva, da upnik položi varščino. Nemški sodni izvršitelji so ustrezno finančno motivirani. Plača izvršitelja, ki mu jo izplača sodišče, je sestavljena iz fiksnega in iz variabilnega dela, ki trenutno znaša 48 odstotkov takse sodnega izvršitelja za posamezno izvršilno dejanje. Na ta način je sodni izvršitelj stimuliran, da dela učinkovito. Sodni izvršitelji so tudi ustrezno nad-

zorovani. Okrajno sodišče, pri katerem je izvršitelj zaposlen, namreč približno petkrat letno pri njem opravi pregled poslovanja in ga po potrebi tudi razreši, če se ugotovijo večje nepravilnosti pri opravljanju njegove službe.

Svojo hospitacijo sem opravljal na Okrajnem sodišču v Oldenburgu, kjer sem imel priložnost iti z izvršiteljem na teren in spremljati njegovo delo. Izvršitelj je v treh urah in pol na terenu obiskal okoli 20 dolžnikov. Nekateri so plačali, z nekaterimi se je dogovoril za obročno odplačilo, nekateri so oddali seznam svojega premoženja, nekaterih pa ni bilo doma in jim je v poštnem predalu pustil sporočilo, da se vrne določenega dne oziroma da naj se oglasijo v času njegovih uradnih ur na sodišču. Tisti dan izvršitelj ni opravil nobenega rubeža, je pa že naslednji dan oddal na pošto poročilo upniku o opravljenih izvršilnih dejanjih. Na podlagi navedenega sem dobil vtis, da se učinkovitost nemške premožninske izvršbe ne kaže v tem, da izvršitelji zarubijo več premožnin kot v Sloveniji, temveč predvsem v tem, da je izvršitelj hiter (izvršilno dejanje opravi približno v roku enega meseca od vložitve predloga za izvršbo na premožnine), odziven (upniku pošlje poročilo o opravljenem izvršilnem dejanju že naslednji dan), motiviran (ima variabilni del plače, ni nagrajen za trkanje na vrata, temveč za opravo rubeža, ne glede na to, koliko poskusov je za to potreboval) in poceni (nagrada za njegovo delo ne znaša več kot 30 evrov). Zato s premožninsko izvršbo ne nastajajo večji nadaljnji stroški, ki bi presegali vrednost same terjatve (do česar v Sloveniji pogosto prihaja).

Upnik, ki je bil s premožninsko izvršbo neuspešen, lahko predlaga, naj dolžnik poda seznam svojega premoženja, in na podlagi pridobljenega seznama dolžnikovega premoženja predlaga izvršbo z drugimi izvršilnimi sredstvi.

6. IZVRŠBA NA TERJATVE

Pri izvršbi na terjatve (npr. na dolžnikovo plačo ali denarna sredstva na banki) okrajno sodišče (§ 828 ZPO) na upnikov predlog izda sklep o rubežu terjatve (*Pfändungsbeschluss*, § 829 ZPO), ki ga pošlje dolžnikovemu dolžniku (npr. delodajalcu ali banki). Rubež terjatve je opravljen, ko je sklep o rubežu vročen tretjedolžniku. V enem mesecu po izdaji sklepa o rubežu lahko upnik predlaga izdajo sklepa o prenosu terjatve (*Überweisungsbeschluss*). Prenos terjatve na upnika se izvede bodisi v izterjavo bodisi namesto plačila. Predlog za rubež in predlog za prenos je mogoče tudi združiti (tretji odstavek § 829 ZPO).

Izvršbo na dolžnikove terjatve vodi pravosodni uradnik (*Rechtspfleger*), ki ni pravnik, temveč po zaključenih maturi opravi visoko strokovno šolo (*Fachhochschule*), kjer je triletni študijski program sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela.

Zanimivo je, da sklepi v izvršilnem postopku, ki jih izda pravosodni uradnik, praviloma ne vsebujejo pravnega pouka. To utemeljujejo s tem, da pravni pouk naravnost vabi stranke, naj vložijo pravno sredstvo, četudi za to morda nimajo pravega razloga. Kmalu naj bi se tudi to spremenilo. Po drugi strani pa je odsotnost pravnega pouka v Nemčiji nekako še sprejemljiva, saj pritožbe ne more vložiti stranka sama, temveč jo lahko vloži le po odvetniku, ki pravnega pouka kot prava večša oseba ne potrebuje.

7. IZVRŠBA NA NEPREMIČNINE

Izvršba s prodajo nepremičnin poteka v dveh fazah. Sprva vloži upnik na zemljiško knjigo (*Grundbuchamt*) pri okrajnem sodišču (*Amtsgericht*) predlog za vknjižbo hipoteke (*Zwangssicherungshypothek*). Če je v zemljiški knjigi že vknjižena zemljiška zastava (hipoteka ali zemljiški dolg), potem vknjižbe hipoteke v zemljiško knjigo seveda ni treba predlagati. Predlogu je treba priložiti izvršljiv odpravek izvršilnega naslova.¹³ Zemljiškooknjižno sodišče predlogu ugotovi in vknjiži hipoteko ter o tem s kratkim obvestilom obvesti stranki. O vpisih v zemljiško knjigo se namreč ne izdajajo sklepi, temveč le obvestila.

Zemljiška knjiga prisilne hipoteke ne vpiše, če vrednost terjatve ne presega 750 evrov na posamezno nepremičnino (prvi odstavek § 866 ZPO). Če je predlagana izvršba na več nepremičnin, mora znesek terjatve za vsako nepremičnino znašati vsaj 750 evrov. Če ima upnik več izvršljivih izvršilnih naslovov proti dolžniku, lahko terjatve iz teh izvršilnih naslovov sešteje (po potrebi prišteje tudi obresti in stroške) in tako doseže vpis prisilne hipoteke v zemljiško knjigo (tretji odstavek § 866 ZPO).¹⁴ Meja 750 evrov je uvedena zato, da se prepreči nepreglednost zemljiške knjige zaradi vpisa velikega števila hipotek majhne vrednosti.¹⁵

Druga faza izvršbe na nepremičnine poteka pred izvršilnim sodiščem. Upnik vloži na izvršilni oddelek okrajnega sodišča (*Amtsgericht*) predlog za prisilno javno dražbo (*Zwangsversteigerung*). Celoten postopek, vključno z javno dražbo, vodi pravosodni uradnik (*Rechtspfleger*). Pravosodni uradnik preveri predpostavke izvršbe in izda sklep o odreditvi javne dražbe (*Anordnungsbeschluss*) oziroma sklep o pristopu (*Beitrittsbeschluss*), če je že v teku postopek izvršbe na isto nepremičnino. Proti obema sklepoma je možno pravno sredstvo opomin (*Erinnerung*), ki ga dolžnik vloži zoper sklepe, izdane v enostranskih po-

¹³ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 189.

¹⁴ Prav tam, str. 192–194.

¹⁵ Primerjaj <www.ivv-magazin.de/im-fokus/zwangsvollstreckung-gegen-grundbesitzer> (26. 12. 2012).

stopkih (*ex parte*). Z vročitvijo sklepa o odreditvi javne dražbe dolžniku je nepremičnina zarubljena.¹⁶ Učinek rubeža nepremičnine je prepoved odtujitve nepremičnine. Izvršilno sodišče sklep o odreditvi javne dražbe vroči zemljiški knigi in jo zaprosi (*Gesuch*), naj to dejstvo zaznamuje v zemljiški knjigi (*Versteigerungsvermerk*).¹⁷ Treba je poudariti, da pravosodni uradnik nima elektronskega vpogleda v zemljiško knjigo, temveč mora pred izdajo sklepa o odreditvi javne dražbe za izdajo zemljiškoknjžnega izpiska vedno znova zaprositi zemljiško knjigo.

Po vročitvi sklepa o odreditvi javne dražbe lahko dolžnik predlaga odlog izvršbe na nepremičnino za šest mesecev, če izkaže, da bo v navedenem obdobju lahko dolg poravnal ali če to glede ne premoženjske in osebne razmere dolžnika ustreza pravičnosti (§ 30a Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung¹⁸ – ZVG).

Po izdaji sklepa o odreditvi javne dražbe sodišče postavi cenilca, da oceni zarubljeno nepremičnino. Drugače kot v Sloveniji niti cenilec niti morebitni kupci brez soglasja dolžnika ne morejo vstopiti v zarubljeno nepremičnino. Zato cenilec v takih primerih nepremičnino oceni le na podlagi zunanosti in na podlagi splošno dostopnih podatkov. Stroški cenilca znašajo med 1.500 in 2.000 evri, kar je veliko več kot pri nas, kjer se stroški cenilca običajno gibljejo med 400 in 600 evri.

Poročilo o tržni vrednosti nepremičnine vroči sodišče strankama, ki lahko nanj podata pripombe. Nato sodišče izda sklep o tržni vrednosti, proti kateremu je možna pritožba (*sofortige Beschwerde*). Po pravnomočnosti tega sklepa sodišče odredi narok za prvo javno dražbo, ki ne sme biti opravljen pred potekom 60 dni od izdaje odredbe, o tem obvesti stranke in odredbo objavi na sodni deski, v uradnem listu posamezne dežele ter na svetovnem spletu.

Na prvem naroku za javno dražbo nepremičnina ne sme biti prodana za manj kot polovico vrednosti (§ 85a/1 ZVG). Vendar pa lahko upnik, čigar terjatev presega polovico ocenjene vrednosti nepremičnine, predlaga, da na prvem naroku nepremičnina ne sme biti prodana za manj kot 7/10 ocenjene tržne vrednosti (§ 74a ZVG). Nepremičnine se pogosto prodajo že na prvi javni dražbi.

Na drugi dražbi je mogoče prodati nepremičnino za ceno, ki dosega ali presega najnižjo ponudbo (*geringstes Gebot*, § 44 ZVG). Znesek najnižje ponudbe je

¹⁶ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 202.

¹⁷ Prav tam, str. 203.

¹⁸ Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 310-14, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 7. Dezember 2011 (BGBl. I S. 2582) geändert worden ist.

odvisen od tega, ali je izvršbo na nepremičnino predlagal upnik, ki je prvorangiran v zemljiški knjigi, ali kak nižjerangirani izvršilni upnik. V prvem primeru mora znesek najnižje ponudbe kriti vsaj stroške izvršbe na nepremičnino in znesek javnih dajatev, ki bremenijo nepremičnino (kritno načelo, *Deckungsgrundstatz*, § 44 ZVG). V drugem primeru, ko izvršbo na nepremičnino predlaga upnik, ki ima v zemljiški knjigi drugi ali nižji rang, mora znesek najnižje ponudbe poleg stroškov nepremičninske izvršbe in javnih dajatev kriti tudi terjatve višjerangiranih upnikov.¹⁹ Na ta način se doseže, da se nepremičnina ne prodaja za ceno, ki ne pokrije niti terjatve upnika, ki je predlagal nepremičninsko izvršbo.

Dražba traja 30 minut (prvi odstavek § 73 ZVG). Vodi jo pravosodni uradnik, ki ob sebi nima zapisnikarja, temveč vse pomembnejše dogodke na naroku zabeleži sam. Med dražbo lahko dražitelji zapuščajo razpravno dvorano in se vanjo znova vračajo. Na dražbo običajno prideta dva pooblaščenca izvršilnega upnika. Eden sedi v razpravni dvorani, drugi pa stoji pred njo, da prepreči dogovarjanje med dražitelji. Na dražbi lahko sodeluje vsakdo, tudi tisti ponudnik, ki varščine ni plačal. Vendar pa lahko izvršilni upnik ob ponudbi dražitelja zahteva, naj z bančnim potrdilom izkaže, da je plačal varščino, ki znaša 10 odstotkov ocenjene vrednosti nepremičnine (§ 67 in 68 ZVG). Po preteku 30 minut pravosodni uradnik ugotovi, kateri dražitelj je ponudil najvišjo ceno, in razglasi: »prodano prvič, drugič in tretjič«. Če med to razglasitvijo nekdo ponudi višjo ceno, pravosodni uradnik to zabeleži in začne znova šteti. Ko prešteje do tri, ugotovi, kdo je oddal najvišjo ponudbo, in dražba se zaključi (drugi odstavek § 73 ZPO).

Na drugi dražbi se nepremičnina sicer prodaja za najnižjo ponudbo (§ 44 ZVG), vendar pa lahko izvršilno sodišče na dolžnikov predlog izvršilno dejanje (sklep o domiku) razveljavi, če bi bila nepremičnina prodana za nesorazmerno nizko ceno in bi takšna ponudba glede na vse okoliščine primera nasprotovala morali (§ 765a ZPO).²⁰ Če na drugi dražbi ni ponudnikov, se izvršba na nepremičnino ustavi (drugi odstavek § 77 ZVG).

Na sami dražbi pravosodni uradnik razglasi sklep o domiku, ki se udeležencem postopka vroči v pisni obliki. Sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu nemško izvršilno pravo ne pozna, temveč preide lastninska pravica na nepremičnini na kupca že s samim sklepom o domiku pod razveznim pogojem, da pritožbeno sodišče sklepa o domiku ne bo razveljavilo (prvi odstavek § 90 ZVG).²¹ Vendar pa izvršilno sodišče sklepa o domiku ne pošlje zemljiški knjigi, dokler kupec

¹⁹ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 199.

²⁰ Prav tam, str. 208.

²¹ Prav tam, str. 209.

ne izkaže, da je plačal kupnino. Sklep o domiku je tudi izvršilni naslov, na podlagi katerega lahko kupec predlaga prisilno izpraznitev nepremičnine.

Pri prodaji nepremičnine velja izbrisno načelo le delno. Izbrišejo se le tiste zemljiške zastave, ki so v rangu za zastavno pravico upnika, ki je predlagal izvršbo. V takem primeru se pogosto zgodi, da prvorangirani upnik pristopi k izvršbi, ki se vodi na predlog nižjerangiranega upnika, in predlaga, da se proda celotna nepremičnina bremen prosta.²²

Po pravnomočnosti sklepa o domiku sodišče razpiše razdelitveni narok (§ 105 ZVG). Vsi upniki, ki se lahko poplačajo iz izkupička od prodane nepremičnine, morajo do razdelitvenega naroka prijaviti svoje terjatve in jih pri tem natančno specificirati po stanju na dan razdelitvenega naroka.

Pri izvršbi na nepremičnine poznajo v Nemčiji poleg prisilne prodaje na javni dražbi še drugo sredstvo izvršbe na nepremičnine, tj. prisilno upravo nepremičnine (*Zwangsverwaltung*). Gre predvsem za primere, ko je dolžnik najemodajalec (ali zakupodajalec) ene ali več nepremičnin (predvsem stanovanj). V takem primeru pravosodni uradnik na podlagi izvršilnega naslova na predlog upnika postavi (praviloma iz vrst odvetnikov) prisilnega upravitelja (*Zwangsverwalter*), ki za račun upnika izterjuje najemnine (ali zakupnine) vse do dokončnega poplčila terjatve. Na okrajnem sodišču v Oldenburgu, ki je primerljivo z Okrajnim sodiščem v Mariboru, imajo letno od 80 do 130 prisilnih prodaj in približno 40 prisilnih uprav nepremičnin.

8. PRAVNA SREDSTVA V IZVRŠBI

Dolžniku so že v fazi izdaje izvršilne klavzule na voljo pravna sredstva. Če je bila izvršilna klavzula neutemeljeno izdana (npr. neizvršljivost sodbe, neizkazano pravno nasledstvo), lahko dolžnik vloži na pravdno sodišče pravno sredstvo, ki se imenuje opomin (*Erinnerung gegen Erteilung der Vollstreckungsklausel*, § 732 ZPO). Namesto opomina po § 732 ZPO lahko dolžnik proti upniku vloži tožbo proti izstavitvi izvršilne klavzule (*Klauselgegenklage*, § 768 ZPO), kar pride še posebej v poštev v primerih, ko je bila izvršilna klavzula neutemeljeno izdana proti pravnemu nasledniku dolžnika.²³

Po začetku izvršilnega postopka ima dolžnik na voljo več pravnih sredstev. Proti formalnim nepravilnostim pri opravljanju neposrednih izvršilnih dejanj v postopku izvršbe (npr. izvršitelj opravi rubež ponoči, izvršitelj ali delodajalec

²² Prav tam, str. 202.

²³ W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 231; B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 62.

ne upošteva omejitev izvršbe ipd.) in tudi zaradi neobstoja formalnih predpostavk izvršbe (neobstoj predloga za izvršbo, neobstoj izvršilnega naslova ali izvršilne klavzule, nevročitev izvršilne klavzule dolžniku, nepristojnost sodišča ipd.) lahko dolžnik vloži pravno sredstvo opomin (*Erinnerung*, § 766 ZPO).²⁴ Opomin je npr. mogoče vložiti proti sklepom izvršilnega sodišča, izdanim v enostranskem postopku (*ex parte*), npr. proti sklepu o odreditvi javne dražbe (*Anordnungsbeschluss*) ali sklepu o rubežu terjatve (*Pfändungsbeschluss*, § 829 ZPO).²⁵ O njem odloča izvršilno sodišče.²⁶ Opomin je torej po eni strani primerljiv s slovensko zahtevo za odpravo nepravilnosti (52. člen ZIZ), po drugi strani pa z ugovorom zoper sklep o izvršbi (53. člen ZIZ), kadar dolžnik v njem navaja ugovorne razloge, ki se nanašajo na kršitev predpostavk izvršbe.²⁷

Proti sklepom, ki jih izvršilno sodišče izda v kontradiktornem postopku (npr. sklep o tržni vrednosti nepremičnine ipd.), in proti sklepom, s katerimi je izvršilno sodišče v enostranskem postopku delno ali v celoti zavrnilo predlog upnika (npr. sklep, s katerim sodišče zavrne upnikov predlog za rubež dolžnikove terjatve),²⁸ je v roku 14 dni dovoljena takojšnja pritožba (*sofortige Beschwerde*, § 793 ZPO), o kateri odloča deželno sodišče (*Landgericht*) kot pritožbeno sodišče.²⁹ Nemška ureditev je tukaj popolnoma primerljiva s slovensko, saj lahko tudi v Sloveniji upnik proti zavrnilnemu delu sklepa o izvršbi vloži pritožbo, pritožba pa je dovoljena tudi zoper vse sklepe, izdane v izvršilnem postopku (razen seveda zoper sklep o izvršbi, ki ga lahko dolžnik v skladu s prvim odstavkom 53. člena ZIZ izpodbija le z ugovorom).

Medtem ko v Sloveniji dolžnik opozicijske in impugnacijske ugovorne razloge uveljavlja pred izvršilnim sodiščem z ugovorom zoper sklep o izvršbi (55. člen ZIZ),³⁰ se v Nemčiji takšni ugovori dolžnika uveljavljajo pred pravnim sodiščem, ki je na prvi stopnji izdalo izvršilni naslov, s tožbo na nedopustnost izvršbe (*Vollstreckungsabwehrklage* oziroma *Vollstreckungsgegenklage*, § 767 ZPO). Če je izvršilni naslov sodba, potem (podobno kot v Sloveniji)³¹ obstaja glede navedb v tožbi prekluzija glede navajanja tistih dejstev, ki so nastala po zaključku glavne obravnave v postopku, v katerem je bila izdana izvršljiva dajatvena

²⁴ W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 232; B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 65–66.

²⁵ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 60, 65.

²⁶ Prav tam, str. 66.

²⁷ Podrobneje o ugovornem razlogu kršitev predpostavk izvršbe Vesna Rijavec: Civilno izvršilno pravo. GV. Založba, Ljubljana 2003, str. 196 in naslednje.

²⁸ W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 232.

²⁹ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 66.

³⁰ Primerjaj V. Rijavec, nav. delo, str. 196.

³¹ Prav tam, str. 201.

sodna odločba (drugi odstavek § 767 ZPO). Vendar pa ta prekluzija ne pride v poštev, če je izvršilni naslov notarski zapis s klavzulo o neposredni izvršljivosti (četrti odstavek § 794 ZPO).³² Ob vložitvi tožbe za nedopustnost izvršbe (§ 767 ZPO) je mogoče predlagati tudi odlog izvršbe (*einstweilige Anordnungen*, § 769 ZPO), o katerem odloča pravno sodišče.³³ Uveljavljanje opozicijskih in impugnacijskih ugovorov v izvršbi je v Nemčiji torej povsem drugačno kot v Sloveniji, kjer se ti ugovori primarno uveljavljajo z ugovorom zoper sklep o izvršbi (53. člen ZIZ), o katerem odloča izvršilno sodišče, šele podrejeno s tožbo na nedopustnost izvršbe po 59. členu ZIZ.³⁴ V obeh primerih lahko tudi v slovenskem pravu dolžnik vloži predlog za odlog izvršbe (5. in 9. točka prvega odstavka 71. člena ZIZ).

Ob tem pa je vendarle treba poudariti, da dolžniku opozicijskih razlogov za ugovor ni treba vedno uveljavljati pred pravnim sodiščem s tožbo za nedopustnost izvršbe po § 767 ZPO, temveč lahko v določenih primerih vloži neposredno na izvršilno sodišče predlog za ustavitev ali omejitev izvršbe (*Antrag auf Einstellung oder Beschränkung der Zwangsvollstreckung*, § 775 ZPO). V takem primeru mora predložiti javno listino ali s strani upnika izstavljeno zasebno listino, iz katere izhaja, da je bil upnik poplačan oziroma je privolil v odlog plačila (4. točka § 775 ZPO), ali z dokazilom o nakazilu, ki ga izda banka ali hranilnica, izkaže, da je upnika poplačal (5. točka § 775 ZPO).³⁵

Pravno sredstvo tretjega v izvršbi je izločitvena tožba (*Drittwiderspruchsklage*, § 771 ZPO), s katero tretji uveljavlja materialnopravne zahteve proti izvedbi izvršbe na določen predmet (npr. lizinsko podjetje uveljavlja lastninsko pravico na delovnem stroju, ki ga je zarubil sodni izvršitelj). Tožba, s katero tretji uveljavlja nedopustnost izvršbe na določenem predmetu, se vloži pri pravnem sodišču v okraju, kjer je prišlo do nedopustnega izvršilnega dejanja.³⁶ Hkrati z

³² B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 67, W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 230.

³³ Andrej Ekart, Vesna Rijavec: Čezmejna izvršba v EU. GV Založba, Ljubljana 2010, str. 141.

³⁴ Primerjaj sodbo II Ips 524/2003; Aleš Galič: Die Anerkennung und Vollstreckung von gerichtlichen Entscheidungen in Slowenien nach dem Beitritt zur EU, v: Miklós Kengyel, Walter H. Rechberger (ur.): Europäisches Zivilverfahrensrecht. Neuer Wissenschaftlicher Verlag (Dunaj, Gradec), Berliner Wissenschafts-Verlag (Berlin), 2007, str. 126. Stališče, da se s tožbo za nedopustnost izvršbe uveljavljajo zgolj opozicijski, ne pa tudi impugnacijski razlogi za ugovor, zagovarja V. Rijavec, nav. delo, str. 214.

³⁵ Primerjaj Burkhard Hess: Europäischer Vollstreckungstitel und nationale Vollstreckungsgegenklage, v: IPRax, 6/2004, str. 494; A. Ekart, V. Rijavec, nav. delo, str. 269; Andrej Ekart, Sylvia Zangl: The Admissibility of Defences against the Substantive Claim in Cross-Border Enforcement of Judgments in Europe, v: Lex Localis, 4/2011, str. 312.

³⁶ B. Heussen, M. Damm, nav. delo, str. 68–69; W. Brehm, v: V. Rijavec, W. Jelinek, W. Brehm (ur.), nav. delo, str. 231.

vložitvijo tožbe lahko dolžnik predlaga odlog izvršbe na stvar, ki je predmet izločitvene tožbe (tretji odstavek § 771 ZPO). O predlogu za odlog odloči pravno sodišče. Tudi tukaj se pokaže precejšnja razlika v primerjavi s slovenskim pravom, kjer tretji svojo pravico primarno uveljavlja z ugovorom tretjega v skladu s 64. členom ZIZ, šele podrejeno z izločitveno tožbo pred pravnim sodiščem (tretji odstavek 65. člena ZIZ).³⁷ Na podlagi ugovora tretjega ali izločitvene tožbe lahko tretji tudi v slovenskem pravu predlaga odlog izvršbe (73. člen ZIZ).

9. ZAKLJUČEK

Ugotovimo lahko, da sta si nemški in slovenski izvršilni postopek v marsičem zelo podobna. V obeh pravnih ureditvah velja načelo, da je izvršba formalizirana. Izvršba se vodi na podlagi kvalificiranih listin (izvršilni naslovi, javne listine, s katerimi se dokazuje zapadlost ali pravno nasledstvo, ipd.) in izvršilni organ v obeh ureditvah pred začetkom izvršbe po uradni dolžnosti preveri le formalne predpostavke izvršbe, neobstoj materialnih predpostavk pa uveljavlja dolžnik s pravnimi sredstvi in jih sodišče posebej ne preverja. Drugače kot pri slovenski centralizirani izvršbi,³⁸ ki jo v celoti nadzira izvršilno sodišče in se praviloma vodi v enem spisu, je nemški sistem izvršbe decentraliziran, saj je za premožninsko izvršbo pristojen sodni izvršitelj, za izvršbo na terjatve (npr. plačo ali denarna sredstva na transakcijskem računu) izvršilno sodišče, za izvršbo na nepremičnine pa v prvi fazi zemljiška knjiga, v drugi fazi pa izvršilno sodišče. Nemška decentralizirana izvršba skriva tudi pasti. Izvršilni organi vodijo spise ločeno, pogosto ne vedoč drug za drugega, zato je na dolžniku breme, da s pravočasnim vlaganjem pravnih sredstev prepreči dvojno poplačilo upnika. Prav nasprotno pa slovenska ureditev izvršbe, ki je centralizirana na sodišču pri eni osebi, ki vodi spis, v katerem je odprtih več izvršilnih sredstev (npr. izvršba na plačo, transakcijski račun in premožnine), sodišču omogoča, da koordinira izvršilni postopek in z izdajanjem sklepov o utesnitvi izvršbe zaradi delnih plačil lahko prepreči, da bi bil upnik dvakrat poplačan in zato neupravičeno obogaten.

³⁷ V. Rijavec, nav. delo, str. 210, 215.

³⁸ S tem ne mislim na izvršbo na podlagi verodostojne listine, kjer sklep o izvršbi avtomatsko izda informacijski sistem pri Okrajnem sodišču v Ljubljani, Centralni oddelek za verodostojno listino (COVL), ker se v omenjenem postopku izda pod prvo točko izreka sklep o plačilnem nalogu, pod drugo točko izreka pa sklep o pogojni dovolitvi izvršbe za primer, da proti prvi točki (sklepu o plačilnem nalogu) ne bo vložen ugovor ali bo ugovor zavrnjen ali zavržen oziroma štet za umaknjene zaradi neplačila sodne takse. Za samo opravo izvršbe je namreč običajno krajevno pristojno sodišče po prebivališču oziroma sedežu dolžnika ali po legi nepremičnine. Zato bi bilo primerneje, da bi se sklep COVL imenoval »sklep o plačilnem nalogu in pogojni dovolitvi izvršbe«.

Slovenski liberalni sistem preglednosti nad dolžnikovim premoženjem upniku omogoča, da z izvršilnim naslovom pridobi vse podatke o dolžnikovem premoženju, ki so dosegljivi v uradnih evidencah. O taki velikodušnosti do upnika lahko Nemci zaenkrat le sanjajo, saj je bila tam šele s 1. januarjem 2013 uvedena možnost, da sodni izvršitelj pri upravljalcih zbirk podatkov preveri obstoj določenega dolžnikovega premoženja, in sicer: kje je dolžnik zaposlen, pri kateri banki ali hranilnici ima odprt račun in ali je lastnik kakšnega vozila (§ 802I ZPO). Pred tem pa je bila preglednost dolžnikovega premoženja odvisna predvsem od sodelovanja dolžnika pri podajanju seznama njegovega premoženja.

V Nemčiji so roki za stranke praviloma dosti daljši kot pri nas in zato strankam prijaznejši. Rok za napoved pritožbe zoper sodbe v pravnem postopku znaša npr. 30 dni in še nadaljnjih 30 dni za vložitev popolne pritožbe (ta rok je sodni in zato podaljšljiv), rok za pritožbo zoper sklep 14 dni, rok za vložitev neobrazloženega ugovora zoper sklep o plačilnem nalogu (*Mahnbescheid*) 14 dni, roki za izjavljanje strank v izvršilnem postopku okoli 30 dni (npr. rok za izjavo strank glede cenitvenega poročila). Tudi čas, ki mora preteči od objave odredbe o javni dražbi do samega naroka za javno dražbo, je v Nemčiji daljši. Tam znaša 60 dni, pri nas pa 30 dni. Nemška ureditev rokov je torej strankam prijaznejša. V Sloveniji bi si bilo glede določanja rokov treba naliti čistega vina. Pogosto imajo stranke na voljo zelo kratke zakonske ali sodne roke, da vložijo pravno sredstvo ali kakšno vlogo na sodišče, npr. osemndnevni roki za vložitev obrazloženega ugovora zoper sklep o izvršbi, osemndnevni rok za pritožbo zoper sklep v izvršbi, osemndnevni rok za izjasnitev o cenitvenem poročilu (ta rok je sicer sodni, vendar ga tipski obrazci, ki so v uporabi na sodiščih, večinoma vsebujejo) ipd. Čeprav je očitno slovenski zakonodajalec s kratkimi roki želel pospešiti tek postopka, dolžina rokov na hitrost dela sodišča nima bistvenega vpliva, saj pogosto mine mesec dni časa ali tudi več, preden vzame sodnik ali strokovni sodelavec spis v roke in strankino vlogo dejansko prebere. Po drugi strani pa je za stranko lahko izjemnega pomena, da ima pred vložitvijo vloge (npr. ugovora zoper sklep o izvršbi, odgovora na ugovor ipd.) na voljo dovolj časa, da vlogo kakovostno napiše, k čemur prekratki osemndnevni roki ne pripomorejo. Zato sodišče pogosto prejme nekakovostne vloge, ki jih stranka napiše v kratkem osemndnevem roku, samo pa za opravo procesnega dejanja na podlagi te vloge pogosto potrebuje mesec dni ali več.

V delu strokovne javnosti prevladuje prepričanje, da bi Slovenija s prevzemom nemškega modela izvršbe rešila sodne zaostanke na področju izvršbe, pospešila izvršilni postopek in povečala učinkovitost izvršbe.³⁹ Vendar pa pri primer-

³⁹ Primerjaj npr. Teze novega izvršilnega postopka, ki jih je Ministrstvo za pravosodje objavilo v letu 2006. Dostopno na <www.revijakapital.com/dfs/clanki.php?idclanka=54> (12. 1. 2013).

janju obeh ureditev pogosto prihaja do nesporazumov, saj se ne upošteva tega, kakšna je funkcija posameznih institutov izvršilnega prava. Izvršilna klavzula nemškega prava je npr. funkcionalno zelo podobna ne le potrdilu o izvršljivosti po 42. členu ZIZ, temveč tudi sklepu o izvršbi slovenskega prava. V obeh listinah je namreč natančno določeno, kdo je upnik in dolžnik izvršilnega postopka in kakšna je vrednost upnikove terjatve. Če gre za pravno nasledstvo ali nastop odložnega pogoja, se ta dejstva v obeh pravnih sistemih dokazujejo s kvalificirano listino (javno ali po zakonu overjeno zasebno listino) in obe dejstvi morata biti zajeti v izvršilni klavzuli oziroma sklepu o izvršbi. Obe listini je treba pred začetkom ali ob začetku izvršilnega postopka vročiti dolžniku. Morebitno pravno sredstvo dolžnika proti tej listini ne zadrži teka izvršilnega postopka. Razlika med obema institutoma je v tem, da izvršilno klavzulo v Nemčiji izda pravno sodišče, medtem ko sklep o izvršbi v Sloveniji izda izvršilno sodišče. Zato mnogi zmotno menijo, da od izdaje izvršilnega naslova pa do začetka izvršbe v Nemčiji mine manj časa kot v Sloveniji.

Po svoje s prevzemom nemškega modela izvršilnega postopka v Sloveniji ne bi prav dosti pridobili. Če primerjamo oba postopka, lahko vidimo, da v obeh obstaja približno enako število procesnih opravil, ki jih je od izdaje dajatvene sodne odločbe treba opraviti za poplačilo upnika. Naj to ponazorim na postopku izvršbe na plačo:

Pristojnost	Nemčija	Slovenija
pravno sodišče	izdaja izvršilnega naslova	izdaja izvršilnega naslova
pravno sodišče	izdaja izvršilne klavzule	izdaja potrdila o izvršljivosti
pravno sodišče oziroma izvršitelj	vročitev izvršilne klavzule dolžniku	/
izvršilno sodišče	/	izdaja sklepa o izvršbi
izvršilno sodišče	/	vročitev sklepa o izvršbi: – strankama – tretjedolžniku
izvršilno sodišče	izdaja sklepa o rubežu terjatve	/ ⁴⁰
izvršilno sodišče	izdaja sklepa o prenosu terjatve (v izterjavo ali namesto plačila)	vročitev obvestila o pravnomočnosti sklepa o izvršbi tretjedolžniku ⁴¹
tretjedolžnik	poplačilo upnika	poplačilo upnika

⁴⁰ Sklep o rubežu terjatve je že vsebovan v sklepu o izvršbi.

⁴¹ Sklep o prenosu terjatve na upnika je že vsebovan v sklepu o izvršbi.

Ugotovimo torej lahko, da obstaja v obeh ureditvah približno isto število korakov od izdaje izvršilnega naslova pa do poplčila upnika. Prevzem popolnoma drugačnega tipa postopka bi delo slovenskih izvršilnih sodišč nedvomno ohromil, saj bi sodišča potrebovala ogromno časa, da nov postopek dobro spoznajo, še več časa pa bi porabila za vzpostavitev nove ustaljene sodne prakse.

Statistično gledano teče v Nemčiji manjše število izvršb na nepremičnine kot v Sloveniji. Na Okrajnem sodišču v Oldenburgu, ki je po velikosti primerljivo z Okrajnim sodiščem v Mariboru, so v letu 2011 našli okoli 130 postopkov izvršb na nepremičnine, medtem ko jih je bilo v istem letu na mariborskem sodišču več kot dva tisoč. Razlogov za to je več:

- v Nemčiji upnik brez dolžnikovega sodelovanja (npr. preko seznama dolžnikovega premoženja) težko pridobi podatke o dolžnikovem premoženju (vključno z lastništvom nepremičnin);
- mejna vrednost 750 evrov, ki jo mora dosegati terjatev iz izvršilnega naslova, da se v zemljiški knjigi lahko vpiše prisilna hipoteka (prvi odstavek § 866 ZPO);⁴²
- večje število lastniških stanovanj v Sloveniji (Jazbinškov zakon), katerih lastniki ne zmorejo plačevati obratovalnih stroškov. V Nemčiji, kjer je število najemniških stanovanj dosti višje kot v Sloveniji, takšne primere rešujejo preko izvršbe na izpraznitev najemniških stanovanj;
- razdrobljeno lastništvo kmetijskih zemljišč v Sloveniji. V Nemčiji večinoma obstajajo velika kmetijska posestva (nekatera med njimi so tudi v lastništvu plemstva), zato posamezniki manjših kmetijskih zemljišč večinoma ne posedujejo.

Osebnost sem velik zagovornik obstoječega modela slovenskega izvršilnega postopka, ki je oblikovan po zgledu avstrijskega Izvršilnega reda iz leta 1896 (Exekutionsordnung⁴³ – EO). Avstrijski sistem odlično deluje, zato ne vidim nobene potrebe, da bi ta sistem menjavali, temveč je treba obstoječi sistem izboljšati v posameznih točkah. Ena od teh so gotovo sodne takse v izvršbi, kjer lahko dolžnik z neprestanim vlaganjem (povsem neutemeljenih) pravnih sredstev v precejšnji meri zavleče postopek.⁴⁴ Glede sodnih taks v izvršbi bi

⁴² Tudi v Sloveniji so že obstajali predlogi, da bi izvršbo na nepremičnine praviloma dovolili le pri vrednostnih terjatev nad 2.000 evri, ki pa niso bili uzakonjeni. Primerjaj Teze novega izvršilnega postopka (2006).

⁴³ Gesetz vom 27. 5. 1896, RGBl. 1896/79, über das Exekutions- und Sicherungsverfahren, nazadnje noveliran BGBl. I Nr. 37/2008.

⁴⁴ Poleg tega je reševanje ugovorov zoper plačilni nalog ali pritožb v zvezi s sodnimi taksami pogosto bolj zapleteno in zamudno kot odločanje o ugovoru zoper sklep o izvršbi.

veljalo razmisliti o uvedbi pavšalne sodne takse na začetku postopka, ki bi jo plačal upnik in bi krila odločanje sodišča v vseh fazah postopka. V strokovni javnosti bi bilo treba pogosteje upoštevati primerjalnopravne analize, na podlagi katerih so se pripravljale spremembe za povečanje učinkovitosti izvršilnega postopka, kot je bilo npr. sprejetje dokumenta »Teze novega izvršilnega postopka«, ki ga je Ministrstvo za pravosodje izdalo v letu 2006, ali delovna gradiva za spremembo ZIZ, katerih rezultat je bilo sprejetje novele ZIZ-H, ki je učinkovitost izvršbe nedvomno povečala (včasih morda celo nesorazmerno v odnosu do načela varstva dolžnika, npr. pri izvršbi na podlagi priložene menice po 41.a členu ZIZ). Vsekakor je primere dobrih tujih praks smiselno prevzeti tudi v slovensko pravo, da se poveča učinkovitost izvršbe. Pri tem pa ni treba posegati v osnovno ogrodje dobro utečenega slovenskega izvršilnega postopka, ki ob ustrezni kadrovske zasedbi na sodiščih dobro deluje.

De lege ferenda bi bilo v Sloveniji smiselno uvesti seznam dolžnikov po nemškem zgledu. Nemške izkušnje kažejo, da seznam dolžnikov poveča učinkovitost izvršbe in vpliva na izboljšanje finančne discipline. Obenem se s seznamom dolžnikov preventivno preprečuje nastajanje novih neizterljivih dolgov, ker bi bilo dolžnikom s seznama, pod pogojem, da bi poslovni subjekti seznam tudi uporabljali, prezadolževanje (npr. kupovanje na kredit) praktično onemogočeno. V ta namen bi morali imeti vsi, ki bi izkazali določen pravni interes, pravico do vpogleda v seznam.⁴⁵

Prav tako bi bilo v Sloveniji v prihodnje smiselno preurediti sistem pravnih sredstev v izvršbi po avstrijskem in delno nemškem modelu. Po eni strani bi bilo treba razmisliti, proti katerim sklepom v izvršbi (samostojna) pritožba ne bi bila dovoljena. Sklep o domiku je že eden od takšnih, saj je po svoji naravi procesni sklep. Sodišče z njim odloči le, komu se nepremičnina domakne po javni dražbi. S sklepom o domiku lastninska pravica ne preide na kupca, temveč se to zgodi s pravnomočnostjo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu, ki ga sodišče izda po pravnomočnosti sklepa o domiku in plačilu kupnine s strani upnika (prvi odstavek 192. člena ZIZ). Če zoper sklep o domiku ne bi bilo pritožbe, bi lahko pomanjkljivosti sklepa o domiku stranka ali drug udeleženec dražbe uveljavljala tudi v pritožbi zoper sklep o izročitvi. Po drugi strani bi bilo treba reformirati odločanje o ugovoru zoper sklep o izvršbi, saj ugovorni postopek *de facto* povzroča precejšnje zastoje v izvršbi, predvsem pri izvršbi na nepremičnine. Po svoji naravi je odločanje o ugovoru v izvršbi podobno pravdnemu postopku, saj zahteva izvedbo dokazov,⁴⁶ kar postopek izvršbe zavleče. Čeprav prvi odstavek 46. člena ZIZ določa, da se izvršba lahko

⁴⁵ Glej Teze novega izvršilnega postopka (2006).

⁴⁶ Primerjaj tudi V. Rijavec, nav. delo, str. 206.

začne opravljati še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi, in četudi 181. člen ZIZ omogoča, da lahko izvršilno sodišče v postopku nepremičninske izvršbe še pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi ugotovi tržno vrednost nepremičnine na podlagi opravljene cenitve s strani sodnih cenilcev, izvršilna sodišča s postavitvijo cenilca običajno počakajo do pravnomočnosti sklepa o izvršbi, s katerim je bila dovoljena izvršba na nepremičnino. Po avstrijskem zgledu in po zgledu medvojnega zakona Kraljevine Jugoslavije (Zakon o izvršilnem postopku – Izvršilni postopnik)⁴⁷ bi bilo treba dolžnikova pravna sredstva zoper sklep o izvršbi, ki temeljijo na opozicijskih in impugnacijskih razlogih za ugovor, diferencirati. Zoper sklep o izvršbi bi lahko dolžnik na izvršilno sodišče vložil ugovor, s katerim bi uveljavljal opozicijske ali impugnacijske razloge za ugovor zoper sklep o izvršbi. Sodišče bi o ugovoru odločilo, če dejansko stanje med strankama ne bi bilo sporno, tj. če bi se upnik z navedbami v ugovoru strinjal ali če bi jih dolžnik lahko dokazal z javnimi ali po zakonu overjenimi zasebnimi listinami. Če bi med strankama obstajal spor o dejstvih, bi bilo treba dolžnikov ugovor zavrniti, dolžnika pa napotiti, da pred pravnim sodiščem vloži tožbo za nedopustnost izvršbe po 59. členu ZIZ (tj. opozicijsko ali impugnacijsko tožbo), ki sama po sebi ne bi zadržala izvršbe (bi pa bilo mogoče predlagati odlog po 71. členu ZIZ). Funkcionalno enako ureditev pravnih sredstev poznajo v Avstriji (primerjaj § 40, 35 in 36 EO)⁴⁸ in v Nemčiji (primerjaj § 767 in 775 ZPO). Na ta način bi bila glede uveljavljanja opozicijskih in impugnacijskih razlogov za ugovor v izvršbi odpravljena dvojnost odločanja o istem dejanskem stanju, čemur smo priča v sedanji ureditvi ugovora po 53. členu ZIZ in tožbe za nedopustnost izvršbe po 59. členu ZIZ.⁴⁹ Dalje, če bi se v pravi odločalo o opozicijskih in impugnacijskih razlogih za ugovor zoper sklep o izvršbi, kadar bi ti razlogi temeljili na dejstvih, ki so med strankama sporna, bi bila vzpostavljena jasnost glede določenih procesnih vprašanj, ki so v sedanji ureditvi ugovornega postopka po 53. členu ZIZ nejasna, npr. materialno procesno vodstvo v ugovornem postopku,⁵⁰ prekluzije glede navajanja novot ipd. Izvršilno sodišče v takem primeru ne bi bilo obremenjeno z nepotrebnim ugotavljanjem dejanskega stanja, ki zdaj postopek odločanja o ugovoru zoper sklep o izvršbi pogosto precej zavleče. Poleg tega je ugovor zoper sklep o izvršbi dosti lažje vložiti na izvršilno sodišče kot tožbo

⁴⁷ Službene novine Kraljevine Jugoslavije z dne 23. julija 1930, št. 165/XII/364, in z dne 14. junija 1937, št. 131/XXXIX.

⁴⁸ Glede avstrijske ureditve glej podrobneje Werner Jakusch, v: Peter Angst, Werner Jakusch, Herbert Pimmer (ur.): *Exekutionsordnung*. Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Dunaj 2002, str. 85.

⁴⁹ Primerjaj V. Rijavec, nav. delo, str. 206.

⁵⁰ Glede tega vprašanja glej VSM, sklep I Ip 517/2012 z dne 7. junija 2012.

za nedopustnost izvršbe na pravdno sodišče, zato bi po mojem mnenju na ta način tudi omejili pripad pravnih sredstev v izvršbi in s tem razbremenili sodišča.

Končam lahko z mislijo, da tudi najbolj dodelan sistem izvršbe ne more spremeniti dejstva, ki velja tako v Nemčiji kot tudi v Sloveniji: tam, kjer ničesar ni, še vojska ne more vzeti.

Pregledni znanstveni članek

UDK: 347.952(430:497.4)

EKART, Andrej: Izvršba v Nemčiji**Pravnik, Ljubljana 2013, let. 68 (130) št. 3-4**

Avtor v članku predstavi potek postopka izvršbe v Nemčiji, ki je decentraliziran. Medtem ko je za izvršbo na premoženje pristojen sodni izvršitelj, so druga sredstva izvršbe v pristojnosti pravosodnega uradnika (*Rechtspfleger*), ki vodi tudi nepremičninsko izvršbo. Dolžnik lahko ugovore proti zahtevku iz izvršilnega naslova praviloma uveljavlja s tožbo za nedopustnost izvršbe (*Vollstreckungsabwehrklage*), če so razlogi za ugovor nastali po izdaji izvršljive sodne odločbe. Tožba se vloži pri sodišču, ki je izdalo izvršljivo sodno odločbo. V Sloveniji lahko dolžnik ugovore v izvršbi primarno uveljavlja s pravnim sredstvom ugovora zoper sklep o izvršbi. O ugovoru odloča izvršilno sodišče. Če izvršilno sodišče ugovor zavrne, lahko dolžnik vloži tožbo za nedopustnost izvršbe pri sodišču po kraju opravljanja izvršbe.

Review Article

UDC: 347.952(430:497.4)

EKART, Andrej: Civil Enforcement in Germany**Pravnik, Ljubljana 2013, Vol. 68 (130), Nos. 3-4**

Author presents the course of the civil enforcement procedure in Germany, which is decentralized. The enforcement in movables is in jurisdiction of the court bailiff, while for other types of enforcement, including the execution in immovable property, law officer (*Rechtspfleger*) at the court is competent. The debtor can assert objections against the substantive claim (e.g. that the claim has been discharged) arising out of events subsequent to the rendering of the judgment with an action to defend against execution (*Vollstreckungsabwehrklage*), which must be lodged with the court that issued an enforceable judgment. In Slovenia, debtor's objection that he has paid the debt can be primarily implemented with a mere objection against warrant of execution. This objection must be filed with the court, where the enforcement procedure is pending. If the enforcement court dismisses the debtor's objection, he can lodge an action to defend against execution with the litigious court, where the enforcement is taking place.